

**Ministerul Educației al Republicii Moldova
Institutul de Științe ale Educației**

Hubenco Teodora Prisacaru Lilia

G H I D

**DE IMPLEMENTARE A CURRICULUMULUI
MODERNIZAT LA EDUCAȚIA PLASTICĂ**

ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL PRIMAR / GIMNAZIAL

CUPRINS

1. ARGUMENT	3
2. CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI	4
3. STRUCTURA ȘI CONȚINUTUL CURRICULUMULUI MODERNIZAT LA EDUCAȚIA PLASTICĂ PENTRU TREAPTA PRIMARĂ ȘI GIMNAZIALĂ	8
4. TAXONOMIA COMPETENȚELOR ȘCOLARE LA EDUCAȚIA PLASTICĂ	10
5. METODOLOGIA ELABORĂRII OBIECTIVELOR OPERAȚIONALE ÎN BAZA SUBCOMPETENȚELOR	15
6. STRATEGII DIDACTICE DIN PERSPECTIVA FORMĂRII COMPETENȚELOR SPECIFICE LA EDUCAȚIA PLASTICĂ	17
7. PROIECTAREA EVALUĂRII REZULTATELOR ȘCOLARE LA EDUCAȚIA PLASTICĂ AXATĂ PE FORMAREA COMPETENȚELOR	19
8. PROIECTAREA DIDACTICĂ LA EDUCAȚIA PLASTICĂ	21
9. LECȚIA MODERNĂ DE EDUCAȚIE PLASTICĂ ȘI SPECIFICUL EI	27
10. METODOLOGIA UTILIZĂRII SUPORTULUI DIDACTIC LA EDUCAȚIA PLASTICĂ	29
11. BIBLIOGRAFIE	31

1. Argument

Modernizarea curriculum-ului la Educația plastică apare ca o necesitate dictată de cerințele evoluției societății contemporane – formarea unei personalități creative capabile să se integreze în mediul social contemporan. Această modificare presupune elaborarea curriculum-ului din perspectiva trecerii de la modelul de proiectare curriculară centrat pe obiective la modelul axat pe competențe.

Curriculumul Educației plastice propune copilului experiența creației și comunicării artistice în domeniul artelor plastice. Implementarea eficientă a curriculumului impune respectarea coerenței componentelor lui, utilizarea flexibilă a conținuturilor și acordarea priorității metodelor interactive de predare și metodelor activ-participative de învățare, valorificarea creativității elevilor și profesorilor în cadrul activităților didactice.

Formarea competențelor la Educația plastică necesită acumularea anumitor cunoștințe din partea elevilor, de aceea procesul de instruire trebuie organizat în așa mod ca elevii să aibă oportunități de a crea, a evolua, a discuta și de a căpăta experiență artistică nu numai în clasă ci să includă participarea la tabere de creație, excursii la muzee, vizite la expoziții, participarea la simpozioane artistice și științifice etc. Totodată, este recomandabilă organizarea schimbului de experiență cu școli din localitate, Republică sau alte țări. Astfel elevii vor fi învățați să lucreze cu diferite simboluri vizuale și spațiale, să gândească în termeni de imagini: cum pot fi create, ce reprezintă, ce emoții provoacă diverse forme plastice, să compare lucrările lor cu alte lucrări pe care le văd și le studiază, să aplice variate modalități de expresie: pictură, grafică, sculptură, artă decorativă, fotografie etc.

Utilizarea diverselor materiale de artă clasice și materiale netradiționale (plante, fructe, aluat, nisip, sîrmă, zăpadă, textile etc.), instrumente și tehnici mixte vor ajuta elevii să însușească arta comunicării ideilor și mesajelor vizuale, să rezolve probleme și concepte complexe pe care nu le pot reda verbal.

În activitatea didactică, profesorii vor aplica metode diverse și creative, stiluri variate de predare pentru a ajuta pe elevi să-și atingă scopurile puse în artă, să conștientizeze că orice problemă poate avea multiple soluții, să cunoască și să fie în stare să se descurce în materia predată la toate treptele de învățământ, aplicînd deprinderile obținute la orele de educație plastică în procesul de studiere a altor discipline.

Educația plastică nu are ca scop formarea artistului plastic sau a unui meșteșugar care posedă iscusit o tehnică sau alta, și nici formarea copiatorului care poate calchia perfect realitatea care îl înconjoară, dar este un instrument de culturalizare, sensibilizare, formare a unui dialog dintre copil și lumea artelor, totodată contribuind la formarea capacităților pro-active și creative. Aceasta implică

deplasarea accentului de pe abilitățile de reproducere spre producere = creare de valori și receptarea/aprecierea valorilor create de alții.

Modernizarea curriculumului din perspectiva centrării pe elev, trebuie să asigure dezvoltarea și autodezvoltarea elevului în raport cu particularitățile individuale ale acestuia în calitate de subiect al procesului educațional. Curriculumul la educația plastică are menirea să ofere fiecărui elev posibilitatea de a realiza potențialul propriu în cunoaștere, comportament și socializare, să dezvolte experiențele individuale ale elevilor și să-i includă pe ei în activitatea de instruire activă.

În curriculumul modernizat au fost efectuate următoarele modificări:

- Sunt propuse principiile specifice ale educației artistico-plastice și modalitățile de aplicare;
- Este completat cu două compartimente noi: Strategii didactice și Strategii de evaluare care au fost omise în Curriculum din anul 2006;
- Se propune cadrelor didactice o listă de surse bibliografice;
- Curriculumul este elaborat după o structură unică: subcompetențe, conținuturi recomandate, activități de învățare și evaluare recomandate;
- Este o coerență logică între componentele curriculum-ului: competențe transdisciplinare, competențe specifice, subcompetențe, conținuturi și activități de învățare –evaluare;
- Conținuturile sunt flexibile și structurate logic în patru compartimente pentru ciclul primar și cinci compartimente identice pentru fiecare clasă din treapta gimnazială și propun familiarizarea elevilor cu limbajul plastic al materialelor de artă tradiționale și netradiționale, sensibilizarea față de cultura plastică națională și universală;
- Unitățile de conținut sunt reduse din considerentul că pentru fiecare temă/subiect profesorul va acorda nu mai puțin de 2-3 ore;
- Integrarea-reorganizarea informației în compartimente/unități de conținuturi coerente potențialului și particularităților de vîrstă a elevilor.

2. CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI

Educația plastică – procesul dirijat de formare a competențelor de comunicare artistică și de creare a imaginii artistico-plastice la elevi în instituțiile de învățămînt preuniversitar general.

Ideea fundamentală a actualului concept de educație plastică constă în faptul că imaginea artistico-plastică este rezultatul actului de creație și, în același timp, metodă de instruire. Includerea actului de creație în procesul de instruire a elevilor este una din condițiile principale ale evoluției educației artistico-plastice în instituțiile de învățămînt secundar general, un mod

efectiv de optimizare a procesului de instruire în domeniul artelor. Studiul limbajului plastic, al materialelor de artă și a tehnicilor de lucru cu ele sînt mijloace de creare a imaginilor artistico-plastice, prin urmare și mijloace de instruire. Valoarea incontestabilă a educației plastice constă în formarea atitudinii fundamentale pozitive a copilului față de lumea înconjurătoare și față de oameni, cultivarea propriei viziuni artistice.

Familiarizarea cu limbajul artelor plastice sensibilizează elevii față de cultura plastică națională și universală și oferă o posibilitate eficientă de formare/dezvoltare a sentimentelor estetice și a competențelor de percepere și exprimare a mesajului artistico-plastic. Astfel, posedarea limbajului plastic este una din componentele capacității de înțelegere a valorilor culturii plastice și un factor pozitiv care duce la excluderea kitsch-ului din activitatea artistică și din viața cotidiană a oamenilor.

Dezvoltarea creativității în cadrul activităților artistico-plastice include formarea competențelor de exprimare liberă a propriilor viziuni și preferințe în redarea temelor și subiectelor lucrărilor plastice.

Pentru dezvoltarea cât mai eficientă a competențelor artistico-plastice în învățămîntul preuniversitar se propune ca procesul predării –învățării să fie axat pe următoarele principii specifice educației artistico-plastice:

- **Principiul conexiunii teoriei cu practica** – va asigura îmbinarea la activitățile de educație plastică a actului de însușire a cunoștințelor teoretice cu actul de formare a priceperilor și deprinderilor practice în baza cunoștințelor teoretice;
- **Principiul unității dintre senzorial și rațional** – exprimă necesitatea studierii operelor de artă plastică prin intermediul simțurilor, cunoașterea senzorială a imaginilor artistico-plastice; reper pentru facilitarea înțelegerii particularităților operei de artă plastică, a cunoașterii logice, raționale;
- **Principiul percepției globale, unitare a formei și conținutului operei de artă** – asigură perceperea operei de artă plastică în integritatea formei și a mesajului, formarea capacității de pătrundere în mesajul operei prin intermediul formei; indică asupra necesității conexiunii aspectelor formale și de conținut în receptarea operei de artă plastică;
- **Principiul educației artistice în baza valorilor autentice** – utilizarea la activitățile de dezvoltare a percepției artistice a operelor valoroase cu o anumită tradiție culturală națională și universală (e necesar ca elevii să vadă, prin comparație, și lucrări care

pretind a se numi artistice, kitsch-uri – pentru cultivarea unei atitudini corecte față de valorile artistice);

- **Principiul unității perceperii și creației** – predarea-învățarea fiecărei teme din curriculum prin conexiunea mai multor genuri de activitate: examinarea materialului didactic, audierea muzicii sau lectura corespunzătoare subiectului sau perioadei istorice studiate, verbalizarea ideii plastice, executarea lucrului practic, analiza colectivă și individuală a lucrărilor – toate grupate în mod optimal în fiecare caz aparte pentru formarea competențelor.
- **Principiul etnocultural** – exprimă interferența artei profesionale, artei populare și a celei religioase. Funcționarea lui asigură păstrarea și transmiterea către generațiile viitoare a unor valori spirituale și materiale create de-a lungul veacurilor.
- **Principiul unității dintre autoexprimarea elevului și dezvoltarea creativității plastice** – exprimarea liberă a viziunilor, sentimentelor copilului, ceea ce dinamizează imaginația și stimulează activitatea de creare a noilor valori (formelor noi) și, de regulă, se desfășoară într-o atmosferă de colaborare dintre pedagog și elev.

Centrarea pe competențe stabilește o viziune netradițională față de utilizarea conținuturilor. Astfel conținuturile devin mobile, flexibile și redau viziunea autorilor referitoare la realizarea obiectivelor propuse. În consecință, profesorul este acela care decide asupra conținuturilor care urmează a fi realizate pe parcursul unui an de studii reieșind din competențele personale, interesele grupului de elevi, specificul localității sau zonei geografice utilizând în scop consultativ conținuturile cu titlu de recomandare propuse de autorii curriculum-ului. Conținuturile sunt informații care fundamentează teoretic formarea competențelor elevilor în procesul educațional. Activitatea de formare a competențelor va fi orientată spre un nivel necesar și suficient pentru a se realiza dezvoltarea deplină a personalității elevului și a permite accesul acestuia la următoarea etapă/teaptă a învățământului și /sau inserția lui socială.

Conținuturile recomandate pentru treapta primară sunt structurate în patru compartimente identice pentru toate clasele:

- Materiale, instrumente și tehnici de artă;
- Elemente de limbaj plastic;

- Inițiere în compoziție;
- Inițiere în domeniul artelor plastice.

Repartizarea temelor pe clase și pe unități de timp

Clasa	Nr. de unități de conținuturi pe clase	Nr. de ore
I	11	34
II	14	34
III	17	34
IV	19	34

Conținuturile recomandate în clasele a V-a – a VII-a sunt structurate în cinci compartimente identice pentru toate clasele:

- Materiale, instrumente și tehnici de artă;
- Mijloace artistico-plastice;
- Structuri și fenomene ale naturii;
- Compoziția;
- Inițiere în istoria artelor plastice.

Repartizarea temelor pe clase și pe unități de timp

Clasa	Nr. de unități de conținuturi pe clase	Nr. de ore
Clasa V	20	34
Clasa VI	22	34
Clasa VII	24	34

Prin urmare, EAP în învățământul preuniversitar, în esență sa este procesul de formare a competențelor de receptare, de creare a valorilor plastice și de comunicare artistică cu opere de artă de valoare.

3. STRUCTURA ȘI CONȚINUTUL CURRICULUMULUI MODERNIZAT LA EDUCAȚIA PLASTICĂ PENTRU TREAPTA PRIMARĂ ȘI GIMNAZIALĂ

- **Preliminarii**
- **Concepția disciplinei**
- **Competențe-cheie/ transversale**
- **Competențe transdisciplinare pe trepte de învățământ**
- **Competențe specifice ale disciplinei**
- **Subcompetențe**
- **Conținuturi recomandate**
- **Activități de învățare și evaluare recomandate**
- **Strategii metodologice**
- **Strategii de evaluare**
- **Referințe bibliografice**

Concepția disciplinei reprezintă un sistem de idei și principii privind predarea/învățarea educației plastice. Ea include structura și conținutul general al disciplinei, sugestiile fundamentale metodologice și de evaluare.

Competențe-cheie/ transversale (generale) sunt competențele-cheie cu care trebuie înzestrați toți elevii din învățământul preuniversitar. Ele reprezintă „un pachet transferabil și multifuncțional de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini, de care au nevoie toți indivizii pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru incluziune socială și inserție profesională” Aceste competențe au cel mai înalt grad de generalizare, ele se definesc pe toată durata școlarizării și se formează prin toate disciplinele de învățământ. Disciplinele de studiu au un diferit nivel de influență asupra formării competențelor, dar fiecare dintre ele își aduce aportul în acest proces.

Competențele transdisciplinare ale disciplinei au fost proiectate ținând cont de echilibrul dintre dimensiunile: cognitivă, metodologică, comunicativă, socială, valorică etc. Vizează principalele categorii de cunoștințe, capacități și atitudini ce se structurează prin studierea disciplinei. Au și ele un grad înalt de generalitate și complexitate, se definesc și se formează pe durata unei trepte de învățământ.

Competențe specifice ale disciplinei se definesc pe obiecte de studiu, ele sunt derivate din competențele generale, fiind etape în dobândirea acestora. În cazul educației plastice fiecare din competențele specifice se referă la câte un compartiment din curriculum.

Subcompetențele se definesc ca precondiții pentru formarea competențelor transversale, se exprimă în termeni de acțiune concretă, referindu-se la o situație concretă (unitate de conținut). Din punct de vedere pedagogic subcompetențele, trimit spre rezultatele propriu-zise recomandate, adică spre cunoștințele obținute de elevi, spre capacitățile comportamentale și atitudinile vizate de procesul educațional.

Subcompetențele se elaborează pentru fiecare an de studiu, în conformitate cu unitățile de conținut. Se formulează pentru elevi la nivel de cunoștințe, capacități și atitudini în cadrul a trei demersuri: cunoașterea, aplicarea, integrarea. Complexitatea subcompetențelor trebuie să corespundă potențialului cognitiv al elevilor și particularităților lor de vârstă. Subcompetențele cresc în complexitate de la clasă la clasă până a lua forma de competență cheie (generală).

Conținuturile recomandate în plan curricular reprezintă mijlocul/instrumentul de formare a competențelor specifice disciplinei și de atingere a obiectivelor preconizate. Conținuturile trebuie aduse la acel nivel de complexitate care ar permite fiecărui elev să realizeze potențialul propriu, să asigure succesul elevului în procesul de învățare, să motiveze învățarea. Reprezintă unități de cunoaștere pe baza cărora se pot atinge obiectivele operaționale, subcompetențele și competențele specifice ale disciplinei.

În curriculum-ul școlar conținuturile recomandate se subordonează subcompetențelor și obiectivelor operaționale.

Strategii metodologice și activitățile de învățare și evaluare se referă la formele, metodele, mijloacele și condițiile de predare/învățare. În cadrul acestor activități se promovează și se apreciază punctele de vedere ale elevilor, predomină parteneriatul și cooperarea. Elevii vor lucra în grupuri și individual. Accentul se pune pe elemente de ordin calitativ (valori, atitudini). Ele orientează profesorii și elevii spre modalitățile de predare/învățare.

Sugestii de evaluare se referă la formele, tehnicile, metodele și condițiile de evaluare a randamentului școlar. Vizează progresul de învățare la fiecare elev. Sunt privite ca instrumente de motivare. Domină autoevaluarea. Componenta evaluare include totodată exemple de obiective de evaluare, metode și criterii de notare etc. Evaluarea se va realiza în baza obiectivelor de evaluare.

4. TAXONOMIA COMPETENȚELOR ȘCOLARE LA EDUCAȚIA PLASTICĂ

Competența școlară este un ansamblu/sistem integrat de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini dobândite de elevi prin învățare și mobilizate în contexte specifice de realizare, adaptate vârstei și nivelului cognitiv al acestuia, în vederea rezolvării unor probleme cu care acesta se poate confrunta în viața reală.

Taxonomia competențelor în învățământul preuniversitar

1. Competențe-cheie/ transversale
2. Competențe transdisciplinare
3. Competențe specifice

1. Competențe-cheie/ transversale

Competențe de învățare/ de a învăța să înveți

Competențe de comunicare în limba maternă/limba de stat

Competențe de comunicare într-o limbă străină

Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie

Competențe acțional-strategice

Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC)

Competențe interpersonale, civice, morale

Competențe de autocunoaștere și autorealizare

Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori)

Competențe antreprenoriale

Unele descrieri ale competențelor cheie/transversale

1. Competențe de învățare/de a învăța să înveți – vizează disponibilitatea elevului de a organiza și a reglementa propria învățare, atât individual, cât și în grup; abilitatea de a organiza eficient timpul; de a achiziționa, a procesa, a evalua și a asimila noi cunoștințe; de a aplica noile cunoștințe și deprinderi într-o varietate de contexte – acasă, la școală, în educație și instruire. În termeni mai generali, „a învăța să înveți” contribuie în mod eficient la managementul traseului personal și profesional.

2. Competențe de comunicare în limba maternă/limba de stat - vizează abilitatea elevului de a exprima și interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris (ascultare, vorbire, lectură și scriere), și de a interacționa într-un mod adecvat în cadrul întregii game a contextelor sociale și culturale – în educație și instruire, acasă sau în timpul liber.

3. Competențe de comunicare într-o limbă străină - vizează aceleași dimensiuni ca și comunicarea în limba maternă: se bazează pe abilitatea de a înțelege, de a exprima și de a

interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris (ascultare, vorbire, lectură și scriere), într-o gamă potrivită de contexte sociale – acasă, pe stradă, la școală etc., în educație și instruire – conform dorințelor sau nevoilor individului. Comunicarea într-o limbă străină, de asemenea, apelează la abilități de mediere și înțelegere culturală.

4. Competențe acțional-strategice - vizează capacitatea elevului de a identifica și a rezolva probleme, de a-și planifica activitatea, acțiunile, de a determina scopurile și a prognoza rezultatele așteptate, de a alege instrumentele necesare de lucru, de a realiza activitatea conform planului, a aprecia rezultatele ei; de a-și forma deprinderi de colaborare.

5. Competențe de autocunoaștere și autorealizare - vizează capacitatea elevului de înțelegere și apreciere a Sinelei; de reflecție asupra comportamentului său în societate; valorificarea propriilor talente și capacități; autodeterminarea școlară, profesională, socială; construirea unui plan al vieții sale etc.; formarea personalității sale.

6. Competențe interpersonale, civice, morale. Competențe de relaționare interpersonală cuprind toate formele comportamentale care trebuie stăpânite pentru ca un individ să fie capabil să participe eficient și constructiv la viața socială și să rezolve conflictele, dacă e cazul. Abilitățile interpersonale sînt necesare pentru interacțiunea efectivă, în mod individual și în grup, și sînt utilizate atât în domeniul private, cât și în domeniul publice.

7. Competențe de baza în matematică, științe și tehnologie – vizează alfabetizarea în matematică, abilitatea de a aduna, scădea, înmulți și împărți mental sau în scris pentru a rezolva o gamă de probleme în situațiile vieții de fiecare zi. Accentul se pune mai degrabă pe proces decît pe rezultat, pe activitate decît pe cunoaștere. Alfabetizarea științifică se referă la abilitatea și dorința de a utiliza cunoștințele și metodologia menită să explice lumea naturală. Competența în tehnologie e văzută ca înțelegere și aplicare a acelor cunoștințe și metode care pot modifica cadrul natural ca răspuns la nevoile și doleanțele oamenilor.

8. Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale, vizează utilizarea cu încredere, la școală, în timpul liber și pentru comunicare, a mijloacelor electronice. Aceste competențe se referă la formarea gândirii logice și critice, la abilitățile de căutare, procesare, analiză și selectare, management al informației la standarde înalte și la abilități dezvoltate de comunicare.

Pentru nivelul de bază, abilitățile TIC cuprind utilizarea tehnologiei multimedia pentru a primi, a evalua, a stoca, a produce, a prezenta și a schimba informații și pentru a comunica, a participa în rețele prin intermediul Internetului.

9. Competențe culturale, interculturale (a recepta și a crea valori) - vizează apropierea valorilor culturii (naționale și general-umane) pe care elevul trebuie să le cunoască și să le interiorizeze: aprecierea particularităților culturii naționale, a etniilor conlocuitoare și a celei

universale; bazele culturologice ale fenomenelor și tradițiilor de familie, sociale; rolul științei și religiei în viața omului, influența lor asupra lumii; cultura timpului liber. Expresia culturală cuprinde aprecierea importanței exprimării creative a ideilor, experiențelor și emoțiilor prin intermediul diferitelor medii, incluzând muzica, expresia corporală, literatura și artele plastice.

10. Competențe antreprenoriale, spirit de inițiativă și antreprenoriat. Antreprenoriatul are o componentă activă și una pasivă: cuprinde atât capacitatea de a induce schimbări, cât și capacitatea de a le primi, sprijini și adapta la inovația adusă de factorii externi. Antreprenoriatul vizează capacitatea de analiză a situației pe piața muncii, abilitatea de a acționa în corespundere cu profilul personal și social, implică asumarea responsabilității pentru acțiunile cuiva, pozitive și negative, dezvoltarea unei viziuni strategice, stabilirea obiectivelor și realizarea lor, precum și motivarea de a reuși.

Competențe-cheie/transversale pentru învățământul primar

Competențe de învățare / a învăța să înveți

- Competențe de a învăța din surse diverse, independent și împreună cu alții;
- Competențe de a acționa în vederea satisfacerii unor nevoi prin autoformare (stabilește scopuri și realizează planuri de învățare a unor abilități);

Competențe de comunicare în limba maternă/limba de stat

- Competențe de a aplica abilitățile de bază integratoare în situațiile de învățare și comunicare cotidiană;
- Competențe de a comunica idei și a concluziona pe baza unui text necunoscut;

Competențe de comunicare într-o limbă străină

- Competențe de a comunica, aplicând un minimum lexical și gramatical în limba dată;

Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie

- Competențe de observare, de utilizare a instrumentelor de măsurare și de descriere în vederea obținerii informației despre lumea vie și nertă;
- Competențe de utilizare a operațiilor matematice de bază și a proprietăților lor pentru a inventa soluții economice a problemelor în activitatea de învățare;
- Competențe de utilizare a diverselor forme de sistematizare și prezentare a informației;
- Competențe de a-și construi comportamentul sau în raport cu natura pe baza cunoașterii relației „cauză - efect”.

Competențe acțional-strategice

- Competențe de a acționa conform unui plan în activitatea de învățare și odihnă;
- Competențe de a stabili legătură între propriile capacități, eforturi și rezultatele activității;

Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC)

- Competențe de utilizare a resurselor informatice digitale destinate învățării și odihnei;

Competențe interpersonale, civice, morale

- Competențe de a interacționa constructiv cu oamenii din jur, pe bază de colaborare;
- Competențe de valorizare a familiei, clasei, școlii, a relațiilor de prietenie;

- Competențe de a identifica apartenența sa națională, ași valoriza propriul popor, țară, a respecta normele de comportament legate de simbolurile Republicii Moldova;

Competențe de autocunoaștere și autorealizare

- Competențe de a manifesta atitudine pozitivă și încredere în forțele proprii;
- Competențe de autoreflexie, autoevaluare și autocontrol în activitatea de învățare, în relațiile cu alte persoane;
- Competențe de ași asuma responsabilitatea față de înfățișarea și sănătatea sa, față de obiectele personale;
- Competențe de securitate personală;

Competențe culturale, interculturnale (de a recepta și a crea valori)

- Competențe de utilizare a mijloacelor artistice pentru autocunoaștere și autoexprimare;
- Competențe de a respecta diversitatea dorințelor și posibilităților oamenilor, recunoaște drepturile persoanelor reprezentante ale diferitor culturi;

Competențe antreprenoriale

- Competențe de analiză a relației „costuri - beneficii” pentru a lua decizii în activitatea zi de zi și cea de învățare;
- Competențe de inițiere a jocurilor, activităților în grup și contactelor cu colegii săi.

Competențe-cheie/transversale pentru învățământul gimnazial

Competențe de învățare/de a învăța să înveți

- Competența de planificare și organizare a propriei învățări atât individual cât și în grup.

Competențe de comunicare în limba maternă/limba de stat

- Competența de realizare a unor contacte comunicative constructive în limba maternă/de stat atât pe cale orală cât și în scris.
- Competența de utilizare adecvată în limba maternă/de stat a terminologiei specifice disciplinelor de învățământ studiate la treapta gimnazială.

Competențe de comunicare într-o limbă străină

- Competențe de a comunica într-o limbă străină în situații cunoscute, modelate.

Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie

- Competențe de a dobândi și a aplica cunoștințe de bază din domeniul Matematică, Științe ale naturii și Tehnologii în rezolvarea unor probleme și situații din cotidian.

Competențe acțional-strategice

- Competențe de a identifica probleme acțional-strategice și a propune soluții de rezolvare.
- Competențe de a-și planifica activitatea, de a prognoza rezultatele așteptate.

- Competențe de a elabora strategii de activitate în grup.

Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC)

- Competențe de utilizare în situații reale a instrumentelor cu acțiune digitală (telefonul, teleghidul, calculatorul electronic etc.).
- Competențe de a crea documente și a utiliza serviciile electronice de bază (e-guvernare, e-business, e-educație, e-sănătate, e-cultură), în comunicare și dobândirea informațiilor, inclusiv rețeaua Internet.

Competențe interpersonale, civice, morale

- Competențe de a lucra în echipă, de a preveni și rezolva situațiile de conflict.
- Competențe de a accepta și a respecta valorile fundamentale ale democrației, a practicilor democratice și a drepturilor omului.
- Competențe de a se comporta în situații cotidiene în baza normelor și valorilor moral-spirituale.

Competențe de autocunoaștere și autorealizare

- Competențe de a se autoaprecia adecvat și a-și valorifica potențialul pentru dezvoltarea personală și autorealizare.
- Competențe de a alege modul sănătos de viață.
- Competențe de a se adapta la condiții noi.

Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori)

- Competențe de receptare a culturii naționale și a culturilor europene.
- Competențe de a aprecia diversitatea culturală a lumii și de a fi tolerant la valorile culturale ale altor etnii.

Competențe antreprenoriale

- Competența de a se orienta în domeniile profesionale din economie și viața socială în vederea selectării viitoarei profesii.
- Competențe de utilizare a regulilor de elaborare a unor proiecte de cercetare și dezvoltare simple în domeniul antreprenorial.

Competențe transdisciplinare în treapta primară

- Cunoașterea ramurilor și genurilor artelor plastice.
- Asimilarea noțiunilor elementare din domeniul artelor plastice.
- Dezvoltarea imaginației și creativității artistice în procesul valorificării elementelor de limbaj plastic.
- Sensibilizarea față de artă, natură, societate prin comunicarea artistică cu opere de artă.
- Asimilarea valorilor general-umane, a valorilor artistice naționale și universale;

Competențe transdisciplinare în treapta gimnazială

- Cunoașterea ramurilor și genurilor artelor plastice în evoluția lor.
- Asimilarea terminologiei specifice artelor plastice.
- Dezvoltarea competențelor de creare și receptare a imaginii plastice.
- Dezvoltarea imaginației și creativității artistice în procesul valorificării limbajului artelor plastice.
- Sensibilizarea față de artă, natură, societate prin comunicarea artistică cu opere de artă.
- Asimilarea valorilor general-umane, a valorilor artistice naționale și universale;

Competențele specifice ale disciplinei în treapta primară

- Explorarea diverselor instrumente, materiale și tehnici de artă.
- Valorificarea elementelor de limbaj plastic în exprimarea artistico-plastică.
- Realizarea lucrărilor plastice în diverse tehnici și materiale de artă.
- Cunoașterea noțiunilor elementare din domeniul artelor plastice.

Competențele specifice ale disciplinei în treapta gimnazială

- Cunoașterea și utilizarea diverselor materiale, tehnici și instrumente de artă.
- Valorificarea limbajului artelor plastice în exprimarea plastică.
- Reprezentarea plastică a structurilor și fenomenelor naturii în diverse materiale și tehnici de artă.
- Crearea compozițiilor plastice în diverse tehnici și materiale de artă.
- Perceperea artistică a operelor de artă plastică din cultura națională și universală.

5. METODOLOGIA ELABORĂRII OBIECTIVELOR OPERAȚIONALE ÎN BAZA SUBCOMPETENȚELOR

Obiectivele operaționale reprezintă ultimul nivel de ierarhizare a obiectivelor educaționale. Ele se referă la performanțe măsurabile și detectabile prin schimbări vizibile de comportament școlar. Ele sunt, de obicei, destul de detaliate. În cadrul lor se specifică foarte clar performanța urmărită, precum și condițiile în care ea devine posibilă. Datorită caracterului amănunțit al obiectivelor operaționale, dar și al numărului lor relativ mare la care se poate ajunge, de regulă, ele nu apar la nivelul textului numit curriculum școlar, ci sînt elaborate de către profesori și vizează unități sau ansambluri de unități de conținut, abordate la nivelul unei anumite lecții sau al unor grupări de lecții.

Clasificarea obiectivelor:

- **Obiective cognitive** – se referă la transmiterea și asimilarea cunoștințelor.
- **Obiective psihomotorii** – centrate pe formarea unor conduite și operații manuale.
- **Obiective afective** – vizează formarea convingerilor, sentimentelor, atitudinilor.

Cerințe psihopedagogice față de stabilirea obiectivelor operaționale:

- Un obiectiv nu descrie activitatea profesorului, ci schimbarea care se așteaptă să se producă în urma instruirii elevului.
- Obiectivul trebuie să fie formulat în termeni comportamentali explițiți prin utilizarea unor verbe de acțiune (să numească, să explice, să creeze, sa compare etc.).
- Fiecare obiectiv concret trebuie să vizeze o operație singulară, pentru a facilita măsurarea și aprecierea ei, dar nu o asociație de operații.
- Un obiectiv va fi elaborat și exprimat în cât mai puține cuvinte, pentru a ușura referirea la conținutul său specific.

În formularea obiectivelor, a se evita următoarele verbe ce se referă la ceea ce face profesorul.

- A forma la elevi;
- A promova la elevi;
- A dezvolta la...;
- A arăta importanța...;
- A familiariza elevii cu;
- A cultiva;
- A clarifica;
- A informa elevii despre...;
- A convinge elevii;
- A demonstra în fața elevilor...;
- A da ocazia să..., etc..

În loc să se apeleze la verbe intelectuale ca cele de tipul „a cunoaște”, „a înțelege”, „a aprecia”, „a se familiariza”, „a sesiza” etc., atât de importante în comunicare, este preferat să se recurgă la utilizarea unor verbe, care descriu acțiunile prin care elevii vor demonstra capacitatea însușirii.

Este vorba de folosirea unor verbe care desemnează comportamente direct observabile, de tipul:

- A identifica
- A denumi
- A enumera
- A clasifica
- A rezuma
- A descrie
- A scrie
- A rezolva
- A desena
- A explica
- A selecta
- A demonstra
- A elabora
- A experimenta
- A defini
- A preciza
- A face distincție
- A scrie o definiție
- A formula în scris o judecată

- A trage concluzii asupra observării efectuate
- A întocmi o listă a cauzelor și consecințelor
- A descrie un tablou al...
- A desena o figură geometrică etc..

Exemple de obiective operaționale:

Clasa a II-a

Tema: Tehnici de lucru în acuarelă.

Subiecte: Lumea subacvatică; Valurile mării; Dealurile Moldovei.

Subcompetența: să folosească în activitatea plastică diverse tehnici de lucru cu acuarela.

Obiective operaționale:

- O1. Să explice în ce scopuri se utilizează acuarela ca material de artă.
- O2. Să identifice ustensilele necesare pentru a realiza o lucrare în acuarelă.
- O3. Să selecteze 2-3 lucrări executate în acuarelă din șirul de lucrări propuse de profesor.
- O4. Să obțină pete de culoare și forme spontane interesante prin procedeele învățate.
- O5. Să –și exprime părerea față de tehnica învățată.

Clasa a VI-a

Tema: Gama cromatică

Subiecte: Cosmos; Toamna; Cîmp cu flori.

Subcompetența: Să exprime stări afective prin gama cromatică.

Obiective operaționale:

- O1. Să numească culorile cromatice.
- O2. Să clasifice culorile cromatice în culori calde și reci.
- O3. Să identifice în imaginile prezentate lucrări executate în gamă cromatică.
- O4. Să descrie fondul emoțional al imaginilor prezentate.
- O5. Să explice rolul culorii dominante în realizarea unei game cromatice.
- O6. Să realizeze unul din subiectele propuse într-o gamă cromatică la dorință.
- O7. Să –și autoevalueze lucrarea conform criteriilor propuse de profesor.

Clasa a VII-a

Tema: Contrastul în artă și mediul înconjurător

Subiecte: Ziua-Noaptea; Tristețe-bucurie, Mic-mare.

Subcompetența: Să identifice contrastul în mediul înconjurător și în diferite contexte plastice.

Obiective operaționale:

- O1. Să explice ce este contrastul.
- O2. Să dea exemple de contrast în natură etc.
- O3. Să identifice în imaginile prezentate contrastul.
- O4. Să realizeze o compoziție în contrast.
- O5. Să exprime părerea referitor la contrastul în artă și contrastul în mediul înconjurător.
- O6. Să descrie emoțiile provocate de lucrările executate în contrast.

6. STRATEGII DIDACTICE DIN PERSPECTIVA FORMĂRII COMPETENȚELOR SPECIFICE LA EDUCAȚIA PLASTICĂ

Competențele la educația plastică vor fi formate prin strategii și tehnologii didactice moderne care vor include diverse forme, procedee și metode. Activitățile didactice vor avea un caracter formativ și vor include metode activ- participative. Formarea competențelor la elevi se va efectua în următoarele etape:

Informarea → Consolidarea → Aplicarea → Crearea

1. Informarea – la această etapă are loc transmiterea și asimilarea informațiilor cu scopul formării motivației referitor la tema propusă. Se vor utiliza așa metode ca: povestirea, explicația, dialogul, conversația, demonstrarea (planșelor didactice, reproducerilor, lucrărilor practice etc.), vizionarea filmelor, expozițiilor, vizitarea galeriilor de artă, muzeelor, atelierilor artiștilor plastici etc.

2. Consolidarea – se desfășoară procesul de asimilare de către elevi a noțiunilor teoretice prin acțiuni practice (exersări) cu scopul formării/dezvoltării anumitor competențe în domeniile psihomotor, cognitiv și afectiv. Se însușesc diverse aspecte funcționale ale elementelor de limbaj plastic, a mijloacelor materiale, plastice și artistice, a structurilor compoziționale etc.

3. Aplicarea - la această etapă are loc organizarea procesului de predare-învățare cu scopul de a forma diverse competențe de aplicare a cunoștințelor obținute în activitatea practică (realizarea lucrărilor plastice în diverse domenii, valorificarea materialelor și tehnicilor de artă), comunicarea artistică cu operele de artă și dezvoltarea percepției artistice a operelor de artă plastică, dezvoltarea creativității.

4. Crearea – presupune organizarea condițiilor favorabile pentru creația artistico-plastică a elevilor; formarea competențelor de creare a compozițiilor plastice prin explorarea instrumentelor și materialelor de artă tradiționale și netradiționale, experimentarea tehnicilor de artă în diverse domenii (grafică, pictură, sculptură, artă decorativă, ceramică etc). Se va aplica principiul interdisciplinarității în producerea lucrărilor creative: pictură – muzică, artă decorativă – teatru, sculptură – dans, grafică – literatură etc. Această etapă se va finaliza cu organizarea expoziției a lucrărilor copiilor care va avea ca scop stimularea creativității și formarea motivației la elevi și dezvoltarea competențelor de verbalizare a ideii plastice și critică constructivă.

În procesul realizării acestor etape, cadrele didactice vor ține cont de relația dintre particularitățile de vîrstă și cele individuale ale elevilor. Această relație imprimă o variabilitate și individualitate în dezvoltare, proprie fiecărui copil. Tratarea individuală în procesul educațional nu este altceva decît orientarea acțiunii individuale în funcție de profilul psihologic individual al elevului, deoarece orice trăsătură specifică vârstei se va manifesta deosebit într-un caz individual.

În cadrul **compartimentului „Inițiere în istoria artelor plastice”** activitățile didactice vor fi axate pe dezvoltarea percepției artistice a operelor de artă plastică la elevi care se vor desfășura în următoarele etape:

1. Orientarea către perceperea operei de artă prin discuție introductivă în vederea sensibilizării elevilor la mesajul nou ce urmează să fie perceput. Metode de lucru: conversația euristică, explicația, observația dirijată și demonstrația. Avînd în vedere obiectivele formulate pentru fiecare temă, aceste metode se pot desfășura în mai multe forme instructive: exersarea unor capacități perceptivă (contemplare, ascultare, analiză, comparare și discriminare a imaginilor artistico-plastice), executarea exercițiilor de familiarizare și de traducere reciprocă a limbajelor artistice (de trecere de la limbajul plastic la cel literar, muzical etc.), în cadrul cărora are loc perceperea complexă, la fiecare activitate, a unui gen de artă prevalent prin asociere cu genurile de artă adiacente. Metodele aplicate la această etapă vor favoriza achiziționarea de cunoștințe teoretice, formarea unor capacități spirituale, a unor atitudini și motivații. Funcția didactică a acestor metode constă în comunicarea de cunoștințe pe cale emoțional-logică.

2. La etapa a doua se realizează fixarea, prelucrarea, consolidarea și interpretarea cunoștințelor prin perceperea propriu-zisă a unei opere de artă (poate fi orice domeniu al artelor: operă literară, muzicală, plastică etc.).

În vederea exprimării, manifestării și exteriorizării cît mai plenare a gândurilor, sentimentelor, atitudinilor elevilor față de imaginea receptată se va folosi metoda expunerii în scris (analiza operei de artă bazată pe întrebări și răspunsuri realizate în scris). În funcție de obiectivele înaintate, această metodă se poate aplica pentru evaluarea inițială, curentă sau finală a cunoștințelor și a nivelului percepției artistice a elevilor.

3. La etapa a treia are loc fixarea, prelucrarea, consolidarea și interpretarea materialului perceput în formă de creație artistico-plastică liberă. Elevii își vor exprima emoțiile,

sentimentele, atitudinea prin utilizarea mijloacelor de expresie plastică. Vor exersa în diverse tehnici prin utilizarea materialelor de artă variate.

4. **La etapa a patra** se va produce evaluarea finală prin autoevaluare și evaluare reciprocă a percepției artistice prin metoda dialogului, observației și demonstrației. Se vor expune lucrările practice, se vor citi expunerile efectuate la aceeași temă. Desfășurarea conținuturilor în următoarele etape de dezvoltare a percepției artistice asigură un nivel înalt de posedare a operațiilor de analiză și comparare, sinteză și abstractizare. Va permite antrenarea la fiecare activitate a analizatorilor (vizual, auditiv, verbal și motric), oferă profesorului posibilitatea de a urmări și controla evoluarea la elevi a nivelului de percepere artistică a operei de artă.

Dezvoltarea percepției artistice a operelor de artă plastică se va efectua pe cale **emoțional-logică**.

Pentru stabilirea nivelului de percepere artistică la elevi se recomandă ca repere următoarele **criterii de evaluare**:

- **Perceperea fondului emoțional dominant al operei.**
- **Perceperea mijloacelor de expresie prin care este redat mesajul plastic.**
- **Sesizarea viziunii artistice a autorului reliefată în operă.**
- **Atitudinea față de mesajul plastic.**

Profesorul de educație plastică este acel actor în procesul de implementare a curriculum-ului care va asigura atingerea competențelor stipulate prin planificarea activităților de predare-învățare. Pentru predarea-învățarea unei unități de conținut trebuie de prevăzut cel puțin trei ore. Conținuturile trebuie să fie în raport cu actualitatea, interesele elevilor, tendințele dezvoltării domeniului dat etc.. Este necesar ca fiecare profesor să-și stabilească principiile de selectare a conținuturilor în așa fel ca ele să contribuie la formarea și dezvoltarea competențelor artistico-plactice.

Reieșind din faptul că curriculum-ul reprezintă o structură destul de complexă și variată, reușita depinde în mare măsură de capacitatea fiecărui profesor de a combina unitățile de conținut în lecții-ore incluse în proiectarea de lungă durată. Astfel, conținuturile structurate în cinci compartimente pot fi combinate într-o oră academică pentru a eficientiza și optimiza procesul de studiere. De exemplu, în cadrul unei ore pot fi studiate în combinație unitatea de conținut Materiale sculpturale (unitatea I), Mijloace de expresie în sculptură (unitatea II), Clarobscurul – relația lumină-umbră în sculptură (unitatea III), Proporția și proporționarea formelor (unitatea IV), Inițierea în arta antică – sculptură (unitatea V) – extras din cl. VI.

În sarcina inspectorilor școlari este monitorizarea atingerii competențelor proiectate de curriculum, pe când calea ce urmează a fi parcursă în procesul de predare va fi planificată de profesor și poate fi diferită de conținuturile recomandate de curriculum. Când se vor da sarcini pentru acasă elevilor se va ține cont dacă informația, materialul este în biblioteca localității, școlii etc.

Algoritm formării competențelor:

Cunoștințe – funcționalitatea - comportament/atitudini = competențe.

7. PROIECTAREA EVALUĂRII REZULTATELOR ȘCOLARE LA EDUCAȚIA PLASTICĂ AXATĂ PE FORMAREA COMPETENȚELOR

Evaluarea procesului de predare – învățare are un rol formativ și stimulator. Cunoașterea rezultatelor presupune explicarea acestora prin factorii și condițiile care le generează, precum și predicția rezultatelor probabile în secvențele următoare ale activității didactice. Evaluarea depistează și stimulează succesul elevilor, dar nu insuccesul lui.

În procesul de predare – învățare este necesar ca profesorii să înțeleagă clar ce trebuie să însușească elevii la lecția respectivă, să știe exact la sfârșitul unei ore dacă elevii au asimilat sau nu materialul predat sau l-au însușit parțial. Pentru facilitarea acestui proces evaluarea trebuie să satisfacă următoarele cerințe:

- Să corespundă obiectivelor curriculare
- Să stimuleze dezvoltarea elevilor
- Să evalueze nu numai domeniul cognitiv, dar și cel afectiv și psihomotor
- Să susțină interesul cognitiv al elevilor
- Să susțină confortul emoțional al elevilor
- Să-i conducă pe elevi spre o autoapreciere corectă și spre o îmbunătățire continuă a performanțelor școlare etc.

Evaluarea ca proces va urmări progresul copilului în domeniul artelor plastice la nivel de formare a competențelor. În cadrul activităților de educație artistico-plastică profesorul va utiliza trei tipuri de evaluare:

Evaluarea inițială: se va efectua la început de an școlar sau la început de compartiment și va avea ca scop stabilirea nivelului inițial de competențe a elevilor în domeniul evaluat. Rezultatele obținute îl va ajuta pe profesor să-și elaboreze un program de lucru pentru fiecare contingent de elevi. În procesul evaluării inițiale elevii nu vor fi apreciați cu note.

Evaluarea inițială se realizează și la începutul activității didactice și are ca scop verificarea cunoștințelor achiziționate la lecțiile anterioare. Nu se finalizează cu decizii.

Evaluarea curentă (continuă): se va efectua în cadrul fiecărei activități. Rezultatele obținute vor servi profesorului ca mijloc de stabilire a unor strategii didactice adecvate vârstei și nivelului de pregătire al elevilor.

Evaluarea sumativă: se va realiza la sfârșit de semestru, an școlar sau treaptă de învățământ și se va constitui din suma evaluărilor curente și proba de evaluare finală (test, lucrare practică de control, examen etc.), care va demonstra posedarea subcompetențelor indicate în curriculumul pentru clasa respectivă.

Pentru evaluarea obiectivă a lucrărilor plastice realizate de către elevi vor fi stabilite criteriile de evaluare care pot fi modificate de către profesor în dependență de tema lecției, subiect etc. Deoarece funcția de bază a Educației plastice în școala generală este culturalizarea și educarea simțului artistic, dar nu formarea unui artist profesionist, este important ca evaluarea să se axeze nu atât pe profesionalism în realizarea lucrărilor, cât pe gradul de participare, efortul depus, motivație, ideea de creație selectată de elev, originalitate în prezentare etc.

Criterii de evaluare a lucrărilor plastice:

- Realizarea temei instructive.
- Reflectarea subiectului.
- Utilizarea mijloacelor de expresie plastică.
- Utilizarea materialelor și tehnicilor de artă.
- Corelarea mijloacelor de expresie plastică, materialelor și tehnicilor de artă cu subiectul lucrării.
- Compoziția:
 - organizarea spațiului plastic
 - organizarea cromatică
 - centrul (centrele) compozițional
- Expresivitatea și originalitatea lucrării plastice.
- Atitudinea individual-creativă.

Evaluarea se va efectua în baza obiectivelor de evaluare prin intermediul probelor tradiționale de evaluare:

- proba scrisă (testul, expunerea);
- proba orală (dialogul);
- proba practică (lucrare practică de control) care va prevala la disciplina dată.

Probele tradiționale de evaluare îi permit profesorului să evalueze domeniul cognitiv și psihomotor și mai puțin cel afectiv, în acest scop, se vor utiliza **probele complementare de evaluare: autoevaluarea, investigația, proiectul, portofoliul etc.**

Probele de evaluare administrate elevilor vor conține itemi din următoarele domenii:

1. Cunoaștere și înțelegere:

- Elemente de limbaj plastic
- Mijloace plastice și mijloace artistice
- Structuri compoziționale
- Noțiuni elementare din teoria și istoria artelor.

2. Aplicare:

- Materiale și instrumente
- Tehnici de artă
- Limbaj plastic (grafică, pictură, sculptură, artă decorativă etc.)
- Structuri compoziționale
- Organizarea cromatică
- Corelare subiect-materiale-tehnici.

3. Atitudini:

- Interese
- Preferințe
- Aprecieri/autoapreciere
- Atitudine individual-creativă

În ansamblu, evaluările realizate la clasă vor demonstra dacă la finele anului de învățământ sînt formate subcompetențele preconizate în curriculum pentru clasa respectivă.

La finele învățământului primar și gimnazial prin examinările la nivel de stat, se va evalua dacă sînt formate competențele specifice și dacă sînt atinse standardele de competență la disciplină. La sfîrșitul fiecărui capitol se va acorda cîte o oră de sinteză, la finisarea a două capitole – două ore; trei capitole, cîte trei ore de integrare. Evaluarea sumativă la fiecare capitol va cuprinde conținuturi din capitolele anterioare.

8. PROIECTAREA DIDACTICĂ LA EDUCAȚIA PLASTICĂ

Termenul de „Proiectare didactică” desemnează o serie de operații prin care se stabilesc anticipat pașii ce vor fi parcurși în realizarea lecției, obiectivele urmărite, conținutul ce urmează a fi predat, strategiile didactice aplicate, modalitățile de evaluare a randamentului școlar, precum și relațiile între toate acestea. În procesul proiectării sunt corelate și transpuse componentele curriculumului la condiții pedagogice concrete, selectînd mijloace, metode și forme de instruire adecvate. Obiectivele, conținuturile, tehnologiile didactice și sugestiile de evaluare urmează să fie reflectate integral în procesul proiectării.

În dependență de specificul de acțiune deosebim **proiectare didactică de perspectivă** (anuală, semestrială, trimestrială) și **proiectare didactică de scurtă durată** (a unei lecții, activități).

Proiectarea didactică reprezintă acțiunea complexă de anticipare a modului de desfășurare a activităților de educație/instruire, realizabilă prin definirea obiectivelor și a resurselor (conținuturi-metodologie-evaluare) necesare pentru îndeplinirea acestora, valorificabile într-un cadru de organizare specific sistemului și procesului de învățământ.

Cerințe față de elaborarea proiectului didactic de perspectivă:

1. Pentru fiecare secvență la capitol profesorul determină subcompetențele care vor fi realizate prin conținutul concret.
2. Pentru secvențele de conținuturi recapitulative se prevăd 1-2 ore, iar pentru conținuturi noi – cel puțin 3 ore per unitate.
3. Fiecare capitol va conține în mod obligatoriu, cel puțin 1 opă de sinteză a materiei din capitolul respectiv și 1 oră de sinteză integratoare a materiei din capitolele anterioare.

4. În proiectul de lungă durată se fixează orele de evaluare inițială și cele de evaluare sumativă la capitol, semestru, an. După ce proiectul de lungă durată este aprobat ca document de lucru profesorul are dreptul să efectueze modificări, fixate în rubrica Observații (în dependență de situația concretă creată în clasa de elevi).

Proiectare didactică anuală la Educația Plastică, clasa a-V-a

Nr. ord	Subcompetențe	Tema	Strategii didactice	Mijloace didactice	Nr. ore	Evaluarea	Observații
1.	Să utilizeze materialele, tehnicile și instrumentele de lucru adecvate contextului plastic.	Particularitățile și proprietățile instrumentelor și materialelor de artă	Discuția. Observarea, Analiza, Exersarea.	Planse didactice, reproduceri, lucrări originale, acuarelă, guaș, hârtie, pensule etc.	1	Inițială	
2.	Să exprime plastic propriile idei și sentimente în materiale și tehnici grafice.	Tehnici grafice	Explicația, Demonstrația, Analiza, Exercițiul.	Planse didactice, reproduceri, lucrări grafice originale, creioane, carioci, tuș etc.	2	Curentă	
3.	Să exprime plastic propriile idei și sentimente în materiale și tehnici picturale.	Tehnici picturale.	Discuția. Observarea, Explicația, Demonstrația, Exercițiul	Planse didactice, reproduceri, lucrări originale, acuarelă, guaș, pensule etc.	2	Curentă	
4.	Să exprime plastic propriile idei și sentimente în materiale și tehnici sculpturale.	Tehnici sculpturale.	Explicația, Observarea, Analiza, Demonstrația, Exersarea.	Modele de sculpturi în diverse materiale și tehnici, reproduceri, lut, ustensile etc.	2	Curentă	
5.	Să identifice elementele de limbaj plastic în natură.	Elemente de limbaj plastic (punctul, linia, pata, forma, culoarea) în natură.	Excursie în aer liber. Explicația, Dialogul. Observarea, Analiza.	Mostre și exemple din natură.	1	curentă	

6.	Să identifice elementele de limbaj plastic în diverse contexte plastice (pictură, grafică, artă decorativă).	Elemente de limbaj plastic (punctul, linia, pata, forma, culoarea) în artă.	Studiu de caz, Observarea, Analiza, Exersarea.	Reproduceri, lucrări originale, albume de artă, instrumente și materiale de artă.	2	curentă	
7.	Să identifice elementele de limbaj plastic în sculptură.	Modalități de utilizare a elementelor de limbaj plastic în sculptură.	Vizită la muzeu. Studiu de caz.	Exemple de lucrări originale.	1	curentă	
8.	Să obțină expresivități plastice utilizând creativ elementele de limbaj plastic (punctul, linia, pata și culoarea).	Elemente de limbaj plastic (punctul, linia, pata și culoarea).	Explicația, Observarea, Analiza, Exersarea.	Planse didactice, reproduceri, lucrări originale, instrumente și materiale de artă.	1	curentă	
9.	Să utilizeze culorile calde și reci ca mijloace de redare a stărilor sufletești, emoțiilor și atitudinilor.	Culori calde și reci.	Discuția. Observarea, Analiza, Lucrul practic.	Reproduceri, lucrări originale, albume de artă, instrumente și materiale de artă.	2	curentă	
10.	Să utilizeze culorile cromatice și acromatice ca mijloace de redare a stărilor sufletești, emoțiilor și atitudinilor.	Culori cromatice și acromatice.	Explicația, Observarea, Analiza, Exersarea	Lucrări originale planse didactice, reproduceri, instrumente și materiale de artă.	2	curentă	
11.	Să utilizeze culorile complementare ca mijloace de redare a stărilor sufletești, emoțiilor și atitudinilor.	Culori complementare.	Studiu de caz, Observarea, Analiza, Exersarea.	Reproduceri, lucrări originale, albume de artă, instrumente și materiale de artă.	2	curentă	

12.	Cunoașterea și utilizarea diverselor materiale, tehnici, instrumente de artă și a mijloacelor artistico-plastice.		Lucrare practică de control	Materiale și instrumente de artă la libera alegere.	1	sumativă	
13.	Să reprezinte structuri din natură evidențiind unele particularități de formă și textură.	Natura-mijloc de inspirație (omul, păsări, animale, insecte etc.)	Excursie la grădina zoologică, la muzeul ținutului natal.	Animale, păsări, insecte etc.	1	curentă	
14.	Să manifeste atitudine individual-creativă în reprezentarea plastică a lumii animale.	Lumea animală în creația artiștilor plastici.	Vizită la muzeu, expoziție.	Lucrări originale.	1	curentă	
15.	Să manifeste atitudine individual-creativă în reprezentarea plastică a lumii vegetale.	Lumea vegetală în creația artiștilor plastici.	Vizită la muzeu, expoziție.	Lucrări originale.	1	curentă	
16.	Să aplice creativ elementele de limbaj plastic în redarea diverselor stări ale naturii. Să demonstreze interes pentru studierea și reprezentarea plastică a naturii	Reprezentarea fenomenelor naturii în arta plastică, muzică, literatură etc.	Studiu de caz, Explicația. Observarea, Analiza, Exersarea.	Lucrări originale, piese muzicale, ilustrații, reproduceri, instrumente și materiale de artă.	2	curentă	
17.	Să realizeze compoziții plastice racordate la cerințele artei realiste. Să manifeste atitudine individual-creativă în tratarea	Compoziția realistă.	Discuția. Observarea, Analiza, Lucrul practic.	Reproduceri, lucrări originale, albume de artă, instrumente și materiale de artă.	2	curentă	

	subiectelor compozițiilor plastice.						
18.	Să realizeze compoziții plastice racordate la cerințele artei abstracte.	Compoziția abstractă.	Studiu de caz, Observarea, Analiza, Exersarea.	Planse didactice, reproduceri, lucrări originale, instrumente și materiale de artă.	1	curentă	
19.	Să aplice procedee artistice în realizarea unor idei proprii.	Mijloace și procedee artistice: compunerea, proporționarea, construirea.	Explicația, Observarea, Analiza, Proiectul, Exersarea	Albume de artă, diapozitive, reproduceri, lucrări originale, instrumente și materiale de artă.	2	curentă	
20.	Să aplice ritmul plastic în organizarea suprafețelor plastice.	Ritmul în arta plastică și mediul înconjurător.	Exursie în aer liber și la muzeu.	Obiecte din mediul înconjurător, lucrări originale.	1	curentă	
21.	Să identifice ramurile și genurile artei plastice.	Ramuri și genuri ale artelor plastice.	Vizionarea filmelor, diapozitivelor.	Exemple de opere de artă din diverse ramuri și genuri ale artei.	1	curentă	
22.	Să explice deosebirea dintre muzeu, galerie de artă și atelier de creație.	Muzeu, galerie de artă și atelier de creație.	Vizită la galerie de artă, muzeu, atelier de creație.	Maeștri și capodopere.	1	curentă	
23.	Să utilizeze în comunicare termeni specifici artelor plastice. Să manifeste atitudine și emoții în procesul perceperii operelor de artă plastică.	Artă populară. Artă națională și universală.	Expunere, teste.	Opere de artă din diverse domenii ale artelor.	1	curentă	
24.			Portofoliu		1	sumativă	
	Total ore				34		

Proiectul didactic de scurtă durată cuprinde o articulare armonioasă a mai multor elemente componente, ce sunt repartizate, de regulă, în două părți:

- partea introductivă și desfășurarea propriu-zisă a lecției sau (scenariul lecției).

Partea introductivă va include:

Data:

Numele, prenumele profesorului:

Instituția:

Clasa:

Disciplina:

Tipul lecției: (corespunzător obiectivelor operaționale predominante)

Tema: (corespunde competențelor specifice/subcompetențelor, valabile la nivel de capitol, subcapitol).

Subiectul: (care urmează să fie predat- învățat -evaluat conform unor obiective operaționale, stabilite de profesor, realizabile de elevi pe tot parcursul orei).

Subcompetența:

Obiective operaționale:

Metode de predare/învățare:

Mijloace de învățământ:

Timp alocat:

În scenariul lecției va fi indicat:

Etapele lecției, activitatea profesorului, activitatea elevului, evaluarea.

Pentru proiectarea bine gândită a unei lecții se va răspunde la următoarele întrebări:

Ce voi face?, cu ce voi face?, cum voi face?, cum voi ști dacă ceea ce trebuia făcut a fost realizat?.

Răspunsurile la cele patru întrebări vor contura etapele proiectării didactice:

- Prima întrebare vizează obiectivele educaționale care trebuie să fie formulate corect, fixate și realizate;
- Întrebarea a doua presupune resursele educaționale de care dispune sau trebuie să dispună pedagogul.
- Întrebarea a treia cere un răspuns concret privind stabilirea unei strategii educaționale, coerente și potrivite pentru atingerea scopului propus.
- Cea de a patra întrebare cere conturarea unei metodologii de evaluare a eficienței activității desfășurate.

9. LECȚIA MODERNĂ DE EDUCAȚIE PLASTICĂ ȘI SPECIFICUL EI

Instruirea este un proces de lungă durată și se compune din lecții aparte, având fiecare legătură în lanț cu cele precedente. În cadrul lecției pedagogul își pune problema cum să structureze procesul instruirii ca să realizeze cât mai eficient cele trei sarcini didactice: prelucrarea inițială a materiei de studiu, consolidarea ei și evaluarea cunoștințelor. Problema e cum să fie distribuite în timp aceste etape. Succesiunea etapelor pe care le incumbă oferă profesorului posibilitatea de a ordona și organiza conținutul informațional în unități mai mici pentru a putea fi asimilate de către elevi, de a folosi o tehnologie și strategie corespunzătoare în vederea desfășurării optime a activității de învățare, toate vizînd în cele din urmă realizarea obiectivelor instructiv-educative. În demersul didactic, centrul acțiunii devine elevul și nu predarea noțiunilor ca atare. Accentul trece de la „ce” să se învețe, la „în ce scop” și „cu ce rezultate”.

Ca principală formă de organizare a activității educaționale, lecția de Educație plastică trebuie să răspundă anumitor cerințe didactice, pentru a avea un randament așteptat:

- Stabilirea locului și importanței sale în sistemul de lecții în care se încadrează pentru a se asigura o succesiune logică, și integrarea lor într-un tot unitar.
- Clasificarea obiectivelor urmărite, în funcție de care se stabilește structura lecției și se aleg metode adecvate.
- Elaborarea structurii metodologice specifice tipului respectiv de lecție.
- Alegerea strategiilor didactice necesare realizării lecției.
- Asigurarea relațiilor interdisciplinare și transdisciplinare.
- Abordarea diferențiată, în funcție de particularitățile individuale ale elevilor.
- Acordarea unui grad mai mare de autonomie elevilor.
- Dirijarea de către cadrul didactic a activității independente a elevilor.
- Organizarea informațiilor după cerințele elevilor.

Tipurile de lecții

Obiectivul principal al lecției este concentrarea și orientarea în același sens activitatea profesorului și elevilor. În didactică acest obiectiv este cunoscut sub denumirea de sarcină didactică fundamentală sau dominantă. Asemenea sarcini fundamentale pot fi: comunicarea de cunoștințe, formarea de priceperi și deprinderi, sistematizarea, verificarea, dezvoltarea creativității etc. Acest factor constant determină tipul lecției, prin care se înțelege un anumit mod de organizare și desfășurare a acesteia în vederea realizării sarcinii didactice fundamentale. Tipul unei lecții nu este o schemă abstractă și invariabilă, el concretizându-se prin variantele sale. De aceea stabilirea unor tipuri de lecții nu poate fi interpretată ca o șablonizare a activității didactice. În cadrul fiecărui tip de lecții putem avea o infinitate de variante.

Sunt acceptate următoarele tipuri de lecții:

- Lecție mixtă
- Lecție de comunicare a cunoștințelor
- Lecție de formare a priceperilor și deprinderilor/ lecție de muncă independentă
- Lecție de recapitulare și sistematizare/ de fixare și consolidare
- Lecție de evaluare
- Lecție de creație.

Pentru fiecare lecție profesorul va elabora obiective operaționale care rezultă din subcompetențele formulate în curriculum și fixate în proiectarea de lungă durată, la rubrica Subcompetențe. Strategiile și tehnologiile pentru realizarea obiectivelor preconizate sunt la discreția profesorului, corelate cu cele recomandate de curriculum, la rubrica „Activități de învățare și evaluare”.

EVALUAREA LECȚIEI PE ETAPE:

- Organizarea începutului lecției
- Evaluarea îndeplinirii temei pentru acasă
- Evaluarea multilaterală a cunoștințelor și competențelor
- Pregătirea către însușirea activă și conștientizată a materialului didactic nou
- Evaluarea inițială a percepției de către elevi a materialului nou
- Consolidarea cunoștințelor și a capacităților noi
- Efectuarea bilanțului lecției
- Informații despre tema pentru acasă
- Instrucțiuni în îndeplinirea ei.

10. METODOLOGIA UTILIZĂRII SUPORTULUI DIDACTIC LA EDUCAȚIA PLASTICĂ

În procesul formării competențelor la elevi profesorul utilizează un sistem de mijloace didactice (de învățămînt). Mijloacele didactice reprezintă ansamblul instrumentelor materiale, naturale, tehnice etc., selectate și adaptate pedagogic la nivelul metodelor și al procedeelelor de instruire pentru realizarea eficientă a sarcinilor proiectate la nivelul activității de predare-învățare-evaluare.

Atelierul de educație plastică trebuie să dispună de un fond plastic în care vor fi păstrate diverse mijloace didactice necesare pentru realizarea activităților. El va cuprinde: figuri și corpuri geometrice, jucării, materiale sportive, manuale și ghiduri de educație plastică, albume de artă, reproduceri, obiecte de artizanat și de menaj, insectare, păsări împăiate, unelte de muncă, plante și flori naturale, fructe, legume, modele din ghips etc.

Modelele pot fi grupate și sistematizate în colecții după diverse criterii:

a). După criteriul formei lor:

- modele de forme poliedrice simple: penar, dicționar, cutia de șah, cutia de culori etc.
- modele de forme poliedrice compuse: bidonul, taburetul, căsuță din cuburi etc.
- modele cu forme rotunde: mingea, borcanul, vase de ceramică și de sticlă, porțelan etc.
- modele cu forme mixte: trompetă, vioară, chitară, jucării etc.

b). După materialele din care sînt fabricate:

- modele din lemn, fără vopsea și luciu: jucării din lemn, fundul de lemn, cofă, ploscă, panere din nuele sau papură etc.
- modele din ceramică: ulcioare, farfurii, ghiveci pentru flori etc.
- modele din sticlă: pahare, ulcioare, bombonieră, vază etc.
- modele din porțelan: piese din serviciul de ceai, farfurii, platouri etc.

c) După destinația lor, de exemplu: obiecte de uz casnic, obiecte de artizanat, rechizite școlare etc.

d). După culorile lor:

- obiecte colorate în culori locale vecine, de exemplu o strachină din lut și o lingură de lemn etc.
- obiecte în culori de contrast – o carte roșie și un caiet verde, vas albastru și galben.

Deasemenea fondul plastic trebuie să conțină și colecții de planșe didactice. Cu ajutorul lor profesorul își concretizează îndrumările și explicațiile verbale asupra problemelor lecției. Dintre acestea fac parte:

- Succesiunea etapelor actului desenării: așezarea în pagină, încadrarea în forma geometrică specifică, mijloacele de echilibrare și proporționare, procedeele de redare a clarobscurului (valorația), modelarea în culoare etc.
- Tehnici de lucru în diverse materiale de artă.
- Gamele coloristice.
- Stilizarea etc.

e). Colecții cu obiecte de artă populară – sunt de un real folos în realizarea compozițiilor decorative, legate de ornamentica populară.

f). Colecții de corpuri geometrice – sunt utile pentru studierea grupurilor de obiecte, în special al formelor și al umbrelor proprii, a modificării perspectivei.

La alegerea modelului compus din mai multe obiecte (natură statică) este bine să ne oprim asupra formelor simple, armonioase și bine cunoscute de elevi. Ele pot să fie diferite prin: material, culoare, mărime etc. Să fie legate între ele printr-un anumit înțeles, funcție etc.: un măr și un cuțit, o carte și un creion, pereche de ochelari etc. Nu se aleg obiectele la întâmplare.

g). Draperiile – sunt necesare la lecțiile de educație plastică pentru crearea unei ambianțe cromatice de o anumită expresivitate. Pentru a ajuta pe elevi la realizarea valorării desenului subliniind trăsăturile speciale ale formelor obiectelor și pentru a le crea o bună vizibilitate. Ca elemente constitutive ale unei naturi statice.

h). Postamentele sunt destinate pentru a așeza modelele în condiții de bună vizibilitate. Postamentul să fie așa construit ca să poată fi înălțat sau coborît, după împrejurări.

O altă problemă care trebuie să fie în atenția profesorului este așezarea modelului în poziția lui cea mai firească și în lumina cea mai potrivită, care să-i sublinieze expresivitatea formei. Este bine ca lumina să vină de la stânga la dreapta, ușor din față și de sus în jos.

Având în vedere problema alegerii unui fond potrivit care să evidențieze expresivitatea formei și să sugereze mediul natural al modelului, așezarea lui se face ținând seama:

- de poziția firească a modelului în spațiu – raportată la înălțimea de la care el este privit în mod obișnuit;
- de poziția optimă care să sublinieze forma caracteristică a modelului (unghiul de vedere);
- de intensitatea sursei de lumină și de direcția acesteia;
- de distanța de la care este privit modelul (distanța care să fie de cel puțin trei ori mai mare ca dimensiunea cea mai mare a modelului). În cazul modelului alcătuit din mai multe obiecte, în afara condițiilor de mai sus, mai intervine problema unității și echilibrului în așezarea acestor obiecte și a sublinierii însușirilor lor.

Manualul școlar și procesul educațional modern.

Manualul este documentul care dezvoltă și concretizează conținutul curriculumului la educația plastică prin prezentarea sistemului de cunoștințe și a acțiunilor ce urmează a fi întreprinse de către elevi pentru asimilarea lor. Manualul este un document de orientare pentru profesor și un instrument de lucru pentru elevi.

În mod justificat Okon Vincenty afirmă ca manualul „ deschide porțile spre fenomenele naturale, sociale și culturale, îl ajută în cercetarea, cunoașterea și transformarea lor, înregistrează rezultatele cunoașterii și, totodată, formează capacitățile de cunoaștere, dezvoltă preocupările și priceperile de asimilare, deschide drumul spre autoinstruire permanentă” (12. p. 90)

Manualului îi sunt atribuite următoarele funcții:

Funcția de informare. Orice manual cuprinde un sistem de cunoștințe sau informații despre un domeniu al realității, prezentate și ordonate cu ajutorul limbajului și al altor mijloace (scheme, desene, fotografii, simboluri etc.).

Funcția formativă. Se exprimă prin posibilitățile pe care le oferă pentru stimularea muncii individuale îndreptate în direcția prelucrării informațiilor, familiarizării cu metodologia cercetării, aplicării cunoștințelor în practică, creării unor situații-problemă, exersării etc.

Funcția stimulativă. Constă în declanșarea și susținerea unei motivații pozitive în activitatea de învățare. Manualul trebuie să trezească și să mențină atenția și interesul, să stimuleze curiozitatea și să suscite continuu efortul creator din partea elevului.

Funcția de autoinstruire. Prin conținutul său, manualul trebuie să pregătească condițiile pentru realizarea autoeducației. Aceasta presupune ca manualul să-l obișnuiască pe elev cu tehnica învățării și să-i pună bazele unui stil individual de muncă, pregătind astfel condițiile unei educații permanente.

Indicatori de evaluare a calității manualului școlar:

Correspondența cu noul curriculum.

Correspondența cu obiectivele educative.

Utilizarea unei metodologii contemporane.

Acoperirea completă a conținutului.

Accesibilitatea manualului: limbaj și concepte adecvate.

Correspondența între ghidul învățătorului și manual.

BIBLIOGRAFIE

1. Arta din secolul XIX până azi. Editura, Litera, București, 2010.
2. Cioca V. Imaginea și creativitatea vizual-plastică. Editura, Limeș, Cluj-Napoca, 2007.
3. Cristea S., Dicționar de pedagogie. Editura Litera Educațional, Chișinău, 2002.
4. Cucuș C., Pedagogie, Editura Polirom, Iași, 1996.
5. Curriculum național, clasele I-IV, Tipografia centrală, Chișinău, 2010.
6. Curriculum național, Educația plastică, clasele a V-a – a IX-a, Editura Lyceum, Chișinău, 2010.
7. Gîrboveanu, M. Creativitatea elevilor în procesul de învățămînt.- București: Editura, Litera Internațional, 1981.
8. Hubenco T. Arta plastică în clasele primare. Ghid metodologic. Chișinău, Ed. Prut Internațional, 2000.
9. Lisievici P. Evaluarea în învățămînt. Teorie, practică, instrumente. Editura Aramis, București, 2002.
10. Modernizarea standardelor și curricula educaționale-deschiderea spre o personalitatea integrală. Materialele conferinței științifice internaționale, 22-23 octombrie 2009, Chișinău 2009.
11. Mureșan P. Rolul culorilor în elaborarea și folosirea mijloacelor de învățămînt în lecția modernă. București, E.D.P. 1980.
12. Nicola I. Tratat de pedagogie școlară. Ediția a doua, revizuită. Editura Aramis, București, 2000.
13. Okon, Vincenty, Didactica generală, EDP, București, 1974.
14. Pavel V. Educația artistico-plastică. București, Ed. Didactică și Pedagogică. 1996.
15. Pîrnog I., Ghid metodic de educație plastică. De la grădiniță la liceu. Editura Compania, București, 2007.
16. Stoica, G., Petrescu, P. Dicționar de artă populară .- București: Ed. Enciclopedică, 1997.